

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบันเศรษฐกิจของประเทศไทยมีการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกมากขึ้น ทำให้ธุรกิจระหว่างประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านการค้าและการลงทุน ประเทศไทยจึงต้องร่วมทำข้อตกลงว่าด้วยการเปิดเขตการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA) กับองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) เพื่อสร้างโอกาสทางการค้าและการลงทุนกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก วิชาชีพบัญชีเป็นสาขาหนึ่งของการค้าบริการสาขาธุรกิจวิชาชีพที่ประเทศต่าง ๆ มุ่งหวังที่จะให้มีการเปิดเสรีหรือมีการยอมรับคุณสมบัติซึ่งกันและกันมากขึ้น ผลของการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย (Uruguay Round) ทำให้เกิดความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS) ภายใต้กรอบขององค์การการค้าโลก ประเทศไทยได้ยื่นตารางข้อผูกพันในการเปิดการค้าเสรีสาขาธุรกิจวิชาชีพ ซึ่งรวมการบริการด้านบัญชี (ศิลปพร ศรีจันทเพชร, 2545 : 12-13) ทั้งนี้ปรากฏว่า กว่า 54 ประเทศได้ยื่นตารางข้อผูกพันให้มีการเปิดตลาดด้านบัญชี โดยเปิดเสรีให้บริษัทในประเทศสามารถให้บริการด้านบัญชีจากบริษัทในต่างประเทศได้ (ปี 2000 จุดเปลี่ยนวิชาชีพบัญชีหลังเปิดเสรีตามสัญญา WTO, 2542 : 46) ทั้งนี้ต้องเป็นบริษัทในประเทศที่ยินยอมให้ผู้มีสัญชาติไทยประกอบอาชีพสอบบัญชีในประเทศนั้นได้ (สภาวิชาชีพบัญชี, 2547 : ออนไลน์) ประเทศไทยจึงมีความผูกพันตามข้อตกลงดังกล่าวข้างต้นที่จะต้องมีการเปิดเสรีวิชาชีพบัญชีเพิ่มมากขึ้น ทำให้จำเป็นต้องปรับปรุงจุดอ่อนทางด้านกฎหมายให้มีความรัดกุมมากยิ่งขึ้น เพื่อผลักดันให้มีมาตรฐานบัญชีและข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีที่รู้ค่าน้ำและสามารถแข่งขันกับประเทศอื่นได้

การพัฒนาทางการบัญชีและข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีในแต่ละประเทศนั้นล้วนแตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางการบัญชีของแต่ละประเทศ อันประกอบด้วยสภาพแวดล้อมด้านการเมือง กฎหมาย การศึกษา วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ ประเทศที่มีระดับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูงย่อมมีการบัญชีที่มีความซับซ้อนมากกว่า ส่งผลให้การบัญชีและข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีของประเทศนั้น ๆ มีมาตรฐานสูงตามไปด้วย (ศิริลักษณ์ ศุทธชัย, 2549 : 91) ในกลุ่มประเทศแถบเอเชียด้วยกัน ประเทศไทยมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในปี 2550 เพียงร้อยละ 4.8 (แถลงข่าว สศค. ฉบับที่ 14/2551 เรื่อง ประเมินการเศรษฐกิจไทยปี 2551, 2551 :

ออนไลน์) ส่วนประเทศสิงคโปร์ซึ่งถือเป็นประเทศที่อยู่ในกลุ่มที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูง มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในปี 2550 ถึงร้อยละ 7.7 (เงินในภูมิภาคแข็งค่ารับมือภาวะเงินเฟ้อ, 2551 : ออนไลน์) และสำหรับประเทศอินเดียซึ่งเป็นประเทศที่มีขนาดของเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 3 ในเอเชีย รองจากญี่ปุ่นและจีน อีกทั้งยังมีทุนสำรองระหว่างประเทศมากเป็นอันดับ 6 ของโลก มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในปี 2550 อยู่ในระดับสูงถึงร้อยละ 9.4 (สาธารณรัฐอินเดีย (Republic of India), 2551 : ออนไลน์)

ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีการกำกับดูแลที่ดี (Good Corporate Governance) อยู่ในระดับสูง จึงได้รับการจัดอันดับโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ให้มีคะแนนเป็นอันดับที่ 1 ของกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชีย และถือเป็นประเทศเดียวในภูมิภาคเอเชียที่ติดอันดับความโปร่งใสสูงมาก (นครธนชีวิวัฒน์ภาพลักษณ์คอร์ปชั่น ประจำปี 2549, 2549 : ออนไลน์) ประเทศและองค์กรที่มีการกำกับดูแลที่ดีเช่นนี้ จะเป็นเสมือนกลไกที่ทำให้ได้รับความเชื่อถือจากนานาชาติ (อุษณา ภัทรมนตรี, 2547 : 8-5) จากเหตุผลที่กล่าวข้างต้น ทำให้ห้องกรวิชาชีพบัญชีของประเทศสิงคโปร์เข้มแข็งและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ส่วนประเทศอินเดียนั้นมีการค้าบริการเป็นแรงขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจที่สำคัญมาก โดยมีความชำนาญด้าน IT, Software, Outsourcing, Professional Services (ปานปรีช พหิตธานุกร, 2547 : ออนไลน์) ส่งผลให้ห้องกรวิชาชีพบัญชีของประเทศอินเดียมีความเข้มแข็งและมีนักวิชาชีพบัญชีที่มีความรู้ความสามารถมาก ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาการกำหนดคุณสมบัติ การควบคุม กำกับดูแล จรรยาบรรณ และบทลงโทษสำหรับนักวิชาชีพบัญชีของแต่ละประเทศซึ่งน่าจะมีผลต่อการพัฒนาการบัญชีของประเทศ เพื่อเปรียบเทียบกับข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีของประเทศไทย เพื่อเป็นตัวอย่างและแนวทางในการปรับปรุงด้านกฎหมายของประเทศไทยให้มีความรัดกุมมากยิ่งขึ้น ผลักดันให้มีมาตรฐานบัญชีและข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีที่รู้คหน้าและสามารถแข่งขันกับประเทศอื่นได้

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาเปรียบเทียบข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศไทย ประเทศสิงคโปร์และประเทศอินเดีย ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนานักวิชาชีพบัญชีของประเทศไทยให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล และสามารถแข่งขันกับนักวิชาชีพบัญชีของนานาชาติได้

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศไทย ประเทศสิงคโปร์และประเทศอินเดีย

1.3 ขอบเขตและวิธีการศึกษา

1. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้มุ่งศึกษาข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีของประเทศไทย ประเทศสิงคโปร์ ประเทศอินเดีย และสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (International Federation of Accountants: IFAC) ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1.1 ด้านคุณสมบัติของนักวิชาชีพบัญชี
- 1.2 ด้านการควบคุม กำกับดูแลการปฏิบัติงานของนักวิชาชีพบัญชี
- 1.3 ด้านจรรยาบรรณของนักวิชาชีพบัญชี
- 1.4 ด้านบทลงโทษของนักวิชาชีพบัญชี

2. ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหาในการศึกษานี้ประกอบด้วย

2.1 การศึกษาข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีของประเทศไทย โดยศึกษาจาก

- 2.1.1 พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547
- 2.1.2 พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543
- 2.1.3 พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535

2.2 การศึกษาข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีของประเทศสิงคโปร์ โดยศึกษาจาก

- 2.2.1 พระราชบัญญัตินักวิชาชีพบัญชี ค.ศ. 2004 (Accountants Act, 2004)
- 2.2.2 กฎระเบียบสำหรับนักวิชาชีพบัญชี ค.ศ. 2004 (Accountants (Public Accountants) Rules, 2004)
- 2.2.3 กฎระเบียบสำหรับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์สิงคโปร์ (SGX-ST Listing Rules)

2.3 การศึกษาข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีของประเทศไทย โดยศึกษาจาก

- 2.3.1 พระราชบัญญัตินักวิชาชีพบัญชีรับอนุญาต ค.ศ. 1949 (Chartered Accountants Act, 1949)
- 2.3.2 พระราชบัญญัตินักวิชาชีพบัญชีรับอนุญาต (แก้ไขเพิ่มเติม) ค.ศ. 2006 (Chartered Accountants (Amendment) Act, 2006)
- 2.3.3 พระราชบัญญัติบริษัท ค.ศ. 1956 (Companies Act, 1956)
- 2.3.4 พระราชบัญญัติบริษัท (แก้ไขเพิ่มเติม) ค.ศ. 2006 (Companies (Amendment) Act, 2006)

2.3.5 กฎระเบียบของคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์อินเดีย ค.ศ. 1993
(Securities and Exchange Board of India (underwriters) Rules, 1993)

2.4 การศึกษาข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีของ IFAC โดยศึกษาจาก

2.4.1 ข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชี (Regulation of the Accountancy Profession)

2.4.2 มาตรฐานการศึกษาสำหรับนักวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศ (International Education Standards for Professional Accountants : IES) 4 ฉบับ ได้แก่

- 1.) IES 2: หัวข้อในหลักสูตรการศึกษาวิชาชีพบัญชี (Content of Professional Education Programs)
- 2.) IES 4: จรรยาบรรณของนักวิชาชีพบัญชี (Professional Values, Ethics and Attitudes)
- 3.) IES 5: คุณสมบัติเกี่ยวกับประสบการณ์การฝึกหัดงาน (Practical Experience Requirements)
- 4.) IES 7: การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ (Continuing Professional Development)
- 5.) IES 8: คุณสมบัติด้านความสามารถของนักวิชาชีพสอบบัญชี (Competence Requirements for Audit Professionals)

3. วิธีการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 วิธีการศึกษา

นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาดำเนินการศึกษาเปรียบเทียบข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศไทย ประเทศสิงคโปร์และประเทศอินเดีย ในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 3.1.1 การเปรียบเทียบคุณสมบัติของนักวิชาชีพบัญชี
- 3.1.2 การเปรียบเทียบการควบคุม กำกับดูแลการปฏิบัติงานของนักวิชาชีพบัญชี
- 3.1.3 การเปรียบเทียบจรรยาบรรณของนักวิชาชีพบัญชี
- 3.1.4 การเปรียบเทียบบทลงโทษสำหรับนักวิชาชีพบัญชี
- 3.1.5 การเปรียบเทียบกับข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีของ IFAC

จากนั้นนำผลการศึกษาเปรียบเทียบในแต่ละประเด็นมาสรุปข้อเหมือนและข้อแตกต่างของข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศไทย ประเทศสิงคโปร์และประเทศอินเดีย

เพื่อให้ทราบถึงมาตรฐานของข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีของแต่ละประเทศ โดยการเปรียบเทียบกับข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีของ IFAC

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากแหล่งข้อมูลทั้งที่เป็น หนังสือเชิงวิชาการ วารสารนักบัญชี กฎหมายเกี่ยวกับบัญชี ข้อมูลเอกสารประกอบการอบรมสัมมนา ข้อมูลออนไลน์ (Online Documents) และข้อมูลอื่น ได้แก่ งานวิจัย หนังสือตำราทางวิชาการ และวารสารต่าง ๆ

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีของประเทศไทย ประเทศสิงคโปร์ ประเทศอินเดีย และ IFAC
2. ทำให้ทราบถึงข้อเหมือนและข้อแตกต่างของข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศไทย ประเทศสิงคโปร์ และประเทศอินเดีย
3. ทำให้ทราบถึงความก้าวหน้าของข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีของประเทศไทย ประเทศสิงคโปร์ และประเทศอินเดีย เมื่อเทียบกับข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีของ IFAC
4. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีของประเทศไทยต่อไป

1.5 นิยามศัพท์

การศึกษาเปรียบเทียบ หมายถึง การเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศไทย ประเทศสิงคโปร์และประเทศอินเดีย

ข้อบังคับ หมายถึง ระเบียบ ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพบัญชีในแต่ละประเทศ ในเรื่องคุณสมบัติของนักวิชาชีพบัญชี การควบคุม กำกับดูแลการปฏิบัติงานของนักวิชาชีพบัญชี จรรยาบรรณของนักวิชาชีพบัญชี และบทลงโทษสำหรับนักวิชาชีพบัญชี

นักวิชาชีพบัญชี หมายถึง ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีซึ่งต้องขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 อันได้แก่ ผู้ประกอบวิชาชีพด้านการทำบัญชี และผู้ประกอบวิชาชีพด้านการสอบบัญชี